

പതിനാറാം കേരളനിയമസഭ

രണ്ടാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്രചിഹ്നമിടാത്ത ചോദ്യം നമ്പർ: 844

14-10-2026-ൽ മറുപടിയിൽ

മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണം

ചോദ്യം ഉന്നയിച്ച അംഗങ്ങൾ

ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ

മറുപടി നൽകിയ മന്ത്രി

ശ്രീ. ഷിബു ബേബി ജോൺ
(വനം, വന്യജീവി - നൈപുണ്യ വികസന
വകുപ്പ് മന്ത്രി)

(എ) മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണത്തിനായി സംസ്ഥാനതല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ടോ; ഉണ്ടെങ്കിൽ പ്രസ്തുത സമിതിയുടെ രൂപീകരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഫയലിന്റെ പകർപ്പ് ലഭ്യമാക്കാമോ;

മറുപടി: മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതും ലക്ഷ്യമാക്കി 26.09.2026-ൽ സ.ഉ.(സാധാ) 401/2026/F&WLD പ്രകാരം ഏഴ് അംഗ സംസ്ഥാനതല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. തുടർന്ന് 07.10.2026-ലെ സ.ഉ. (സാധാ) 412/2026/F&WLD പ്രകാരം രണ്ട് അംഗങ്ങളെ കൂടി ടി സമിതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി സർക്കാർ ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ട് . ടി രണ്ട് ഉത്തരവുകളുടെയും ഫയലിന്റെയും പകർപ്പുകൾ അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.

(ബി) സമിതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയ അംഗങ്ങൾക്ക് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മേഖലയിൽ മതിയായ പ്രാവീണ്യമില്ലെന്ന ആക്ഷേപം ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ; വ്യക്തമാക്കാമോ;

മറുപടി: ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

(സി) പ്രസ്തുത സമിതി അംഗങ്ങളുടെ വ്യക്തിഗത യോഗ്യതകളും മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മേഖലയിലെ പ്രാവീണ്യവും എന്താണെന്നും, ഉപദേശക സമിതി അംഗങ്ങളെന്ന നിലയിൽ അവരിൽ നിന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന സംഭാവനകൾ എന്താണെന്നും വ്യക്തമാക്കാമോ?

മറുപടി: സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിനായി വകുപ്പ് സമഗ്രമായ പദ്ധതി തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത പദ്ധതി ഫലപ്രദമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനാവശ്യമായ വൈദഗ്ധ്യവും പരിചയസമ്പത്തുമുള്ള അനിയോജ്യരായ വ്യക്തികളെ കണ്ടെത്തിയാണ് സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്.

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരളം സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(സാധാ) നം.401/2026/F&WLD തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 26-09-2026

പരാമർശം:- പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ 30.07.2026-ലെ KFDHQ/6353/2026-CWW/WL4 നമ്പർ കത്ത്.

ഉത്തരവ്

സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും, പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്ന വിഷയം സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മ പരിപാടിയിലെ മുൻഗണന പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. പ്രസ്തുത ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ പരാമർശം കത്ത് പ്രകാരം സർക്കാരിൽ സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി.

2. സർക്കാർ ഈ വിഷയം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. സംസ്ഥാനത്തെ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, ചുവടെ ചേർക്കും പ്രകാരമുള്ള അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവാകുന്നു.

സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി

1.	ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി (Mob : 9947675080)
2.	ഡോ. എം.കെ. രഞ്ജിത്സിംഗ് ചെയർമാൻ എമെരിറ്റസ്, വൈൽഡ്ലൈഫ് ട്രസ്റ്റ് ഓഫ് ഇന്ത്യ, എഫ് 13, സെക്ടർ 8, നാഷണൽ കാപ്പിറ്റൽ റീജിയൻ (NCR), നോയിഡ - 201301 (Mob : 9868888456)
3.	ശ്രീ. മിഖായേൽ ഡോമിനിക് കാസിനോ ഹോട്ടൽ, വെല്ലിംഗ്ടൺ ഐലന്റ്, കൊച്ചി- 682003 (Mob : 9847034484)
4.	ഡോ. അരുൺ സക്കറിയ ജില്ലാ അനിമൽ ഹസ്ബൻഡറി ഓഫീസർ, കോഴിക്കോട് (Mob : 9947068500)

5.	ശ്രീ. ജോസ് ജേക്കബ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ, ഹോം ഗ്രോൺ നേഴ്സറി & ഫാംസ്, വിഴിക്കത്തോട് പി.ഒ. കാഞ്ഞിരപ്പള്ളി, കോട്ടയം 686518 (Mob :9746470310)
6.	ഡോ. ആനന്ദ് കുമാർ സീനിയർ സയന്റിസ്റ്റ്, നേച്ചർ കൺസർവേഷൻ ഫൗണ്ടേഷൻ, 1311, അമൃത, 12 മെയിൻ, വിജയനഗർ ഫസ്റ്റ് സ്റ്റേജ്, Near Kodava Samaj, മൈസൂർ - 570017 (Mob :9443683514)
7.	ശ്രീ. ബൈജു പോൾ മാത്യുസ് പുതുശ്ശേരിൽ, കോട്ടകുന്ന്, സുൽത്താൻബത്തേരി, വയനാട്- 673592 (Mob :9946597767)

3. പ്രസ്തുത സമിതിയുടെ യോഗങ്ങൾ ചേരുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

4.സമിതിയുടെ പ്രവർത്തന രീതികൾ, ചുമതലകൾ, മറ്റ് പ്രവർത്തന ചെലവുൾപ്പടെയുള്ള വിഷയങ്ങളിൽ വ്യക്തമായ മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം ഉടൻ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

കെ ബിജു ഐ എ എസ്

സെക്രട്ടറി

ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്,
തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ്
വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ, തിരുവനന്തപുരം

സമിതി അംഗങ്ങൾ (ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ മുഖേന)

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ/ഓഡിറ്റ്), തിരുവനന്തപുരം

സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം
Digitally signed by

Suja S K

Date: 28-09-2026

12:02:32

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരളം സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, രൂപീകരിക്കപ്പെട്ട സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതിയിൽ കൂടുതൽ അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

G.O.(Rt)No.412/2026/F&WLD തീയതി, തിരുവനന്തപുരം, 07-10-2026

പരാമർശം:- സ.ഉ.(സാധാ)നം.401/2026/വനം തീയതി 26.09.2026

ഉത്തരവ്

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, പരാമർശം ഉത്തരവ് പ്രകാരം രൂപീകരിക്കപ്പെട്ട സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതിയിൽ ചുവടെ ചേർക്കുന്ന അംഗങ്ങളെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി സർക്കാർ ഉത്തരവാകുന്നു.

1.	അഡ്വ. ശ്യാമ കുര്യക്കോസ്, 40/84, അച്യുതം, MKK നായർ റോഡ്, പാലാരിവട്ടം, എറണാകുളം-682025, ഫോൺ - 9995620971
2.	ശ്രീ.ചെറുവയൽ രാമൻ, കമ്മന, മാനന്തവാടി, വയനാട് ഫോൺ : 8281556350

പരാമർശം പ്രകാരമുള്ള ഉത്തരവ് മേൽ ഭേദഗതിയോടെ നിലനിൽക്കുന്നതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

K BIJU I A S

SECRETARY

ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്, തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ, തിരുവനന്തപുരം

സമിതി അംഗങ്ങൾ (ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ മുഖേന)

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ/ഓഡിറ്റ്), തിരുവനന്തപുരം

സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

Digitally signed by

Suja S K

Date: 07-10-2026

15:03:45

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

Note # 1

കുറിപ്പുകൾ

100 ദിന കർമ്മ പദ്ധതി - മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണത്തിനായി ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നത് - സംബന്ധിച്ച്

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും കർഷക പ്രതിനിധികൾ, വനാശ്രിത സമൂഹപ്രതിനിധികൾ, വിഷയവിദഗ്ദ്ധർ എന്നിവരെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്ന വിഷയം സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മ പരിപാടിയിലെ മുൻഗണന പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. പ്രസ്തുത ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ [സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്](#). സമിതിയുടെ ചുമതലകളും ലക്ഷ്യങ്ങളും ആയതിൽ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

പ്രസ്തുത സമിതിയുടെ ഘടന ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

അധ്യക്ഷൻ	ബഹു. വനം വകുപ്പ് മന്ത്രി.
ഉപാധ്യക്ഷൻ	പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & (HoFF)/ സെക്രട്ടറി, വനം-വന്യജീവി വകുപ്പ്.
മെമ്പർ സെക്രട്ടറി	പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ്ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ
അംഗങ്ങൾ	തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ് (LSGD) സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	കൃഷി വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി

	റവന്യൂ വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	സംസ്ഥാന ദുരന്തനിവാരണ അതോറിറ്റി പ്രതിനിധി
	കേരള സംസ്ഥാന ജൈവവൈവിധ്യ ബോർഡ് പ്രതിനിധി
	സംഘർഷബാധിത ജില്ലകളിൽ നിന്നുള്ള തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	അംഗീകൃത കർഷക സംഘടനകളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	അംഗീകൃത പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ പ്രവർത്തന സംഘടനകളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	ആദിവാസി സമൂഹ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	വന്യജീവി സംരക്ഷണം, പരിസ്ഥിതി, മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ നിയന്ത്രണം എന്നീ മേഖലകളിലെ വിദഗ്ദ്ധർ (2 Nos)
	സർവകലാശാല/ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	സർക്കാർ നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്യുന്ന മറ്റ് അംഗങ്ങൾ (2 Nos)

മേൽ പ്രകാരമുള്ള സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള ഉത്തരവിനായി ഫയൽ ബഹു. വനം വകുപ്പ് മന്ത്രിയ്ക്ക് സമർപ്പിക്കാവുന്നതാണ്.

14/08/2026 03:41 PM

SAHIRSHA S R

Note # 2

14/08/2026 05:55 PM

SUJA S K
SO (D) F&WLDNote # 3

14/08/2026 06:35 PM

SANTHOSH N B
US (D) F&WLDNote # 4

14/08/2026 10:28 PM

BEENA P S
JS (D) F&WLDNote # 5

17/08/2026 08:25 PM

K BIJU I A S
SECY(F&WLD)Note # 6

താഴെ പറയുന്നവരെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുക.

Sl. No.	Name	Contact Number
1	Shri. I. C. Balakrishnan MLA, Sulthanbathery	994767 5080
2	Dr. M.K. Ranjitsingh Chairman Emeritus, Wildlife Trust of India F-13, Sector 8, National Capital Region (NCR), Noida- 201301	986888 8456

3	Shri. Michael Dominic Casino Hotel, Willingdon Island, Kochi - 682003	984703 4484
4	Dr. Arun Zachariah District Animal Husbandry Officer, Kozhikode	994706 8500
5	Shri. Jose Jacob MD, Home Grown Nursery and Farms, Vizhikkathodu PO, Kanjirappally, Kottayam - 686518	974647 0310
6	Dr. Anand Kumar Senior Scientist, Nature Conservation Foundation, 1311, Amrita, 12 th Main, Vijayanagar First Stage, Near Kodava Samaj, Mysuru – 570017	944368 3514
7	Shri. Baiju Paul Mathews Puthusseril, Kottakunnu, Sulthan Bathery, Wayanad - 673592	994659 7767

22/09/2026 01:26 PM

SHIBU BABY JOHN
MIN (SD)

Note # 7

22/09/2026 03:41 PM

K BIJU I A S
SECY(F&WLD)

Note # 8

22/09/2026 04:12 PM

BEENA P S
JS (B) F&WLD

Note # 9

22/09/2026 04:15 PM

SANTHOSH N B
US (B) F&WLD

Note # 10

22/09/2026 05:49 PM

**SUJA S K
SO (D) F&WLD**

Note # 11

As per the order above, draft is submitted for approvalDFA/5040707

25/09/2026 12:11 PM

**SAHIRSHA S R
ASST (D2) F&WLD**

Note # 12

25/09/2026 12:56 PM

**SUJA S K
SO (D) F&WLD**

Note # 13

25/09/2026 06:13 PM

**SANTHOSH N B
US (D) F&WLD**

Note # 14

Vide orders of Hon'ble Minister at para 6 NF, draft G.O put up may be approved.

26/09/2026 10:14 AM

**ASEEM A
JS (C) F&WLD**

Note # 15

26/09/2026 03:54 PM

**K BIJU I A S
SECY(F&WLD)**

Note # 16

26/09/2026 04:41 PM

**ASEEM A
JS (C) F&WLD**

Note # 17

26/09/2026 05:02 PM

**SANTHOSH N B
US (D) F&WLD**

Note # 18

28/09/2026 11:14 AM

**SUJA S K
SO (D) F&WLD**

Note # 19

Draft of the covering letter to Hon. MLA is submitted for approval. DFA/5049461

30/09/2026 10:57 AM

**SAHIRSHA S R
ASST (D2) F&WLD**

Note # 20

30/09/2026 11:11 AM

**SUJA S K
SO (D) F&WLD**

Note # 21

30/09/2026 01:40 PM

**SANTHOSH N B
US (D) F&WLD**

Note # 22

30/09/2026 04:09 PM

**ASEEM A
JS (C) F&WLD**

Note # 23

30/09/2026 04:40 PM

SANTHOSH N B
US (D) F&WLD

Note # 24

Kind attention is invited to the previous notes.

As per the [GO\(Rt\) 401/2026/FWLD](#), advisory committee was constituted.

Please see the [note](#) from PS to Hon. Minister, directing to include two persons in the said committee.

As per the order tehrein, draft GO is submitted for approval. DFA/5063535

06/10/2026 05:32 PM

SAHIRSHA S R
ASST (D2) F&WLD

Note # 25

06/10/2026 05:35 PM

SUJA S K
SO (D) F&WLD

Note # 26

06/10/2026 05:41 PM

SANTHOSH N B
US (D) F&WLD

Note # 27

07/10/2026 10:06 AM

ASEEM A
JS (C) F&WLD

Note # 28

07/10/2026 01:33 PM

K BIJU I A S

SECY(F&WLD)

Note # 29

07/10/2026 02:37 PM

**ASEEM A
JS (C) F&WLD**

Note # 30

07/10/2026 02:45 PM

**SANTHOSH N B
US (D) F&WLD**

Note # 31

07/10/2026 03:04 PM

**SUJA S K
SO (D) F&WLD**

List of Correspondences							
Receipt No. / Issue No.	Subject	Type	Marked As	Attached On	Issued On	Pages	Remarks
G.O. (Rt)No.412/2026/F&WLD	Modified GO	Issue			12/10/2026 05:12 PM	11-12	
11286636/2026/(D) F&WLD	Note	Receipt		06/10/2026 05:29 PM		10-10	...
I/7344337/2026	100 ദിന കർമ്മ പദ്ധതി - മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണത്തിനായി ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നത് - സംബന്ധിച്ച്	Issue			03/10/2026 11:41 AM	9-9	
സ.ഉ.(സാധാ) നം.401/2026/F&WLD	GO	Issue			28/09/2026 02:14 PM	7-8	
11106391/2026/OS-F&WL	NO. KFDHQ/6353/2026/CWW/WL4 - 100 DAYS PROGRAMME- PROPOSAL - REG	Receipt		14/08/2026 12:59 PM		1-6	...

ഭരണഭാഷ-മാതൃഭാഷ

ഡോ. പി. പുകഴേന്തി ഐ.എഫ്.എസ്.

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് ഫോറസ്റ്റ് കൺസർവേറ്റർ (വൈൽഡ്‌ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ്‌ലൈഫ് വാർഡൻ, കേരളം

വനം വകുപ്പ് ആസ്ഥാനം
വഴുതക്കാട്, തിരുവനന്തപുരം - 695 014

ഫോൺ: +91-471-232 1610

മൊബൈൽ: +91-9447 979 007

ഇ-മെയിൽ: cww.for@kerala.gov.in

KFDHQ/6353/2026-CWW/WL4

തീയതി: 30/072026

സെക്രട്ടറി
വനം-വന്യജീവി വകുപ്പ്
തിരുവനന്തപുരം

സർ,

വിഷയം: 100 ദിന കർമ്മപരിപാടി - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമാക്കാൻ ഉപദേശക സമിതി - പ്രൊപ്പോസൽ സമർപ്പിക്കുന്നത് - സംബന്ധിച്ച്

സൂചന: സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മപരിപാടി

മേൽ വിഷയത്തിലേക്കും സൂചനയിലേക്കും ശ്രദ്ധ ക്ഷണിക്കുന്നു. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും കർഷക പ്രതിനിധികൾ, വനാശ്രിത സമൂഹപ്രതിനിധികൾ, വിഷയവിദഗ്ദ്ധർ എന്നിവരെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുമെന്നത് സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മപരിപാടിയിലെ മുൻഗണനാ പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. ടി ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ സർക്കാരിന്റെ അറിവിലേക്കും അംഗീകാരത്തിനും തുടർനടപടികൾക്കുമായി ഇതോടൊപ്പം സമർപ്പിക്കുന്നു.

വിശ്വസ്തയോടെ,

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് ഫോറസ്റ്റ് കൺസർവേറ്റർ (വൈൽഡ്‌ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ്‌ലൈഫ് വാർഡൻ, കേരളം

പകർപ്പ്: ബഹു. വനം വകുപ്പ് മേധാവിക്ക് അറിവിലേക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹജീവനത്തിന് സംസ്ഥാനതല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ

1. ആമുഖം

മനുഷ്യനും വന്യജീവികളും ഒരേ ഭൂപ്രദേശത്ത് സഹവർത്തിത്വത്തോടെ ജീവിച്ചിരുന്നതിന് ആയിരക്കണക്കിന് വർഷങ്ങളുടെ ചരിത്രമുണ്ട്. പ്രകൃതിയെ ആശ്രയിച്ച് ജീവിച്ചിരുന്ന ആദിവാസി സമൂഹങ്ങളും പരമ്പരാഗത ഗ്രാമീണ സമൂഹങ്ങളും വനവിഭവങ്ങൾ വിവേകപൂർവ്വം ഉപയോഗിക്കുകയും വന്യജീവികളുമായി സന്തുലിതമായ ബന്ധം നിലനിർത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. പ്രകൃതിയോടുള്ള ആദരവും വിഭവങ്ങളുടെ സുസ്ഥിര ഉപയോഗവും ഈ സഹവർത്തിത്വത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമായിരുന്നു. എന്നാൽ ജനസംഖ്യാ വർദ്ധന, ഭൂവിനിയോഗരീതിയിലെ മാറ്റങ്ങൾ, കൃഷിയുടെ വ്യാപനം, നഗരവൽക്കരണം, വ്യവസായവൽക്കരണം, റോഡുകൾ, അണക്കെട്ടുകൾ തുടങ്ങിയ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ ഫലമായി വനപ്രദേശങ്ങൾ ചുരുങ്ങുകയും വന്യജീവികളുടെ സ്വാഭാവിക ആവാസവ്യവസ്ഥയും സഞ്ചാരപാതകളും (Wildlife Corridors) വിഭജിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇതോടെ മനുഷ്യരും വന്യജീവികളും ഒരേ ഭൂപ്രദേശം പങ്കിട്ട് ഉപയോഗിക്കേണ്ട സാഹചര്യം വർധിക്കുകയും, വാസസ്ഥലത്തിനും വിഭവങ്ങൾക്കുമായുള്ള മത്സരം മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷങ്ങൾക്ക് പ്രധാന കാരണമായി മാറുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഇതിന്റെ ഫലമായി കൃഷിനാശം, സ്വത്ത് നാശം, മനുഷ്യജീവഹാനി, പരിക്ക്, വന്യജീവികളുടെ നാശം എന്നിവയിലേക്ക് നയിക്കുന്ന മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷങ്ങൾ വർധിക്കുന്ന സാഹചര്യം ഉണ്ടായി. സമീപകാലത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വം ആഗോളതലത്തിൽ വന്യജീവി സംരക്ഷണത്തിന്റെ പ്രധാന സമീപനമായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഈ സമീപനം സംഘർഷം സംഭവിച്ചശേഷം പ്രതികരിക്കുന്നതിൽ മാത്രം ഒതുങ്ങാതെ, ശാസ്ത്രീയമായ ഭൂവിനിയോഗ ആസൂത്രണം, വന്യജീവി ഇടനാഴികളുടെ സംരക്ഷണം, ആവാസവ്യവസ്ഥയുടെ പുനരുദ്ധാരണം, പ്രാദേശിക ജനപങ്കാളിത്തം, സാങ്കേതികവിദ്യയിൽ അധിഷ്ഠിതമായ മുന്നറിയിപ്പ് സംവിധാനങ്ങൾ, ഫലപ്രദമായ നഷ്ടപരിഹാര സംവിധാനം എന്നിവയിലൂടെ മനുഷ്യരും വന്യജീവികളും തമ്മിൽ സുരക്ഷിതമായ സുസ്ഥിര-സഹവാസസാഹചര്യം സൃഷ്ടിക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

കേരളത്തിൽ വനപ്രദേശങ്ങളും ജനവാസ മേഖലകളും കൃഷിഭൂമികളും പരസ്പരം അടുത്തുകിടക്കുന്നതിനാൽ മനുഷ്യ-വന്യജീവി ഇടപെടലുകൾ കൂടുതലാണ്. അതിനാൽ സംഘർഷനിയന്ത്രണത്തിൽ നിന്ന് സഹവർത്തിത്വത്തിലേക്കുള്ള മാറ്റം കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യമാണ്. ശാസ്ത്രീയ മാനേജ്മെന്റ്, സമൂഹപങ്കാളിത്തം, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണം, സുസ്ഥിര വികസനം എന്നിവ സംയോജിപ്പിച്ചുള്ള സമീപനത്തിലൂടെയാണ് കേരളത്തിൽ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വം ശക്തിപ്പെടുത്തേണ്ടത്. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വം വനവകുപ്പിന്റെ മാത്രം വിഷയമല്ല. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കൃഷിവകുപ്പ്, മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്, റവന്യൂവകുപ്പ്, ദുരന്തനിവാരണ അതോറിറ്റി, കർഷക സംഘടനകൾ, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ പ്രവർത്തകർ, ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾ,

പ്രാദേശിക സമൂഹങ്ങൾ തുടങ്ങിയ വിവിധ പങ്കാളികളുടെ ഏകോപിത ഇടപെടൽ ഈ മേഖലയിൽ അനിവാര്യമാണ്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹജീവനത്തിന് ആവശ്യമായ മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങളും വകുപ്പുതല ഏകോപനവും ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി ഒരു സംസ്ഥാനതല മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വ ഉപദേശക സമിതി / മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹജീവന ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നത് ഉചിതമാണ്.

2. സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ

സമിതിയുടെ പ്രധാന ലക്ഷ്യങ്ങൾ താഴെപ്പറയുന്നവയാണ്.

- മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സർക്കാരിന് സമർപ്പിക്കുക.
- വിവിധ വകുപ്പുകളുടെയും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏകോപനം ഉറപ്പാക്കുക.
- സംഘർഷബാധിത പ്രദേശങ്ങളിലെ പ്രശ്നങ്ങളുടെ കാരണങ്ങൾ പഠിച്ചു ജനങ്ങളുടെയും, പ്രത്യേകിച്ച് കർഷകരുടെയും, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ പ്രവർത്തകരുടെയും അഭിപ്രായങ്ങളും അനുഭവങ്ങളും ക്രോഡീകരിച്ചു മനുഷ്യരുടെയും വന്യജീവികളുടെയും സഹജീവനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സർക്കാരിന് സമർപ്പിക്കുക
- നിലവിലുള്ള പദ്ധതികളും പ്രതിരോധ നടപടികളും വിലയിരുത്തി മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹജീവനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സർക്കാരിന് സമർപ്പിക്കുക
- ശാസ്ത്രീയവും സമൂഹപങ്കാളിത്തം അടിസ്ഥാനമാക്കിയതുമായ സംഘർഷ ലഘൂകരണ മാർഗങ്ങൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക.
- മനുഷ്യജീവൻ, കാർഷികവിളകൾ, കന്നുകാലികൾ എന്നിവയുടെ സംരക്ഷണത്തിനൊപ്പം വന്യമൃഗങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും ഒരുപോലെ പ്രാധാന്യം നൽകുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുക.

3. സമിതിയുടെ ഘടന

അധ്യക്ഷൻ	ബഹു. വനം വകുപ്പ് മന്ത്രി.
ഉപാധ്യക്ഷൻ	പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & (HoFF)/ സെക്രട്ടറി, വനം-വന്യജീവി വകുപ്പ്.
മെമ്പർ സെക്രട്ടറി	പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ്‌ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ
അംഗങ്ങൾ	തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ് (LSGD) സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	കൃഷി വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി

	റവന്യൂ വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി/പ്രതിനിധി
	സംസ്ഥാന ദുരന്തനിവാരണ അതോറിറ്റി പ്രതിനിധി
	കേരള സംസ്ഥാന ജൈവവൈവിധ്യ ബോർഡ് പ്രതിനിധി
	സംഘർഷബാധിത ജില്ലകളിൽ നിന്നുള്ള തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	അംഗീകൃത കർഷക സംഘടനകളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	അംഗീകൃത പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ പ്രവർത്തന സംഘടനകളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	ആദിവാസി സമൂഹ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	വന്യജീവി സംരക്ഷണം, പരിസ്ഥിതി, മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ നിയന്ത്രണം എന്നീ മേഖലകളിലെ വിദഗ്ദ്ധർ (2 Nos)
	സർവകലാശാല/ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികൾ (2 Nos)
	സർക്കാർ നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്യുന്ന മറ്റ് അംഗങ്ങൾ (2 Nos)

4. സമിതിയുടെ ചുമതലകൾ

സമിതി താഴെപ്പറയുന്ന വിഷയങ്ങളിൽ സർക്കാരിന് നിർദ്ദേശങ്ങൾ സമർപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.

- സംസ്ഥാനത്തെ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ സഹവർത്തിത്വത്തിന്റെ സ്ഥിതിഗതികൾ കാലാനുസൃതമായി വിലയിരുത്തുക.
- മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹ ജീവനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള ഹ്രസ്വകാല, ദീർഘകാല പ്രവർത്തന പദ്ധതികൾ നിർദ്ദേശിക്കുക.
- വിവിധ വകുപ്പുകൾ തമ്മിലുള്ള ഏകോപനം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ശുപാർശ ചെയ്യുക.
- തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും കർഷക സംഘടനകളുടെയും പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ പ്രവർത്തന കരുടെയും സജീവ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുക.
- നഷ്ടപരിഹാര സംവിധാനം, പ്രതിരോധ മാർഗങ്ങൾ, മുന്നറിയിപ്പ് സംവിധാനങ്ങൾ, ദ്രുത പ്രതികരണ സംവിധാനങ്ങൾ എന്നിവ കൂടുതൽ ഫലപ്രദമാക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുക.
- ബോധവൽക്കരണം, പരിശീലനം, ജനപങ്കാളിത്തം, വന്യജീവി സംരക്ഷണം എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന പരിപാടികൾ ശുപാർശ ചെയ്യുക.
- സമിതിയുടെ ശുപാർശകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സ്വീകരിച്ച നടപടികളുടെ പുരോഗതി വിലയിരുത്തുക

5. യോഗങ്ങൾ

സമിതി ആറു മാസത്തിലൊരിക്കൽ യോഗം ചേരേണ്ടതാണ്. അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങളിൽ അധ്യക്ഷന്റെ അനുമതിയോടെ പ്രത്യേക യോഗങ്ങൾ വിളിച്ചുചേർക്കാവുന്നതാണ്.

6. കാലാവധി

സമിതിയുടെ കാലാവധി സർക്കാർ ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന തീയതി മുതൽ രണ്ടു വർഷമോ, അല്ലെങ്കിൽ സർക്കാർ പുനഃസംഘടിപ്പിക്കുന്നതു വരെയോ ആയിരിക്കും.

7. സാമ്പത്തിക ബാധ്യത

സമിതിയുടെ യോഗങ്ങൾ, യാത്രാബത്ത, മറ്റ് അനുബന്ധ ചെലവുകൾ എന്നിവ വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ലഭ്യമായ ബജറ്റ് വിഹിതത്തിൽ നിന്ന്, നിലവിലുള്ള സർക്കാർ ഉത്തരവുകൾക്ക് വിധേയമായി വഹിക്കാവുന്നതാണ്.

8. ശുപാർശ

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിനു വിവിധ വകുപ്പുകളുടെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും കർഷക സംഘടനകളുടെയും മറ്റ് ബന്ധപ്പെട്ട പങ്കാളികളുടെയും ഏകോപിത പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമായി മുകളിൽ നിർദ്ദേശിച്ച ഘടനയിൽ സംസ്ഥാനതല മനുഷ്യ-വന്യജീവി സഹവർത്തിത്വ ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കാവുന്നതാണെന്ന് ശുപാർശ ചെയ്യുന്നു.

Principal Chief Conservator of Forests (Wildlife) &
Chief Wildlife Warden, Kerala

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരളം സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(സാധാ) നം.401/2026/F&WLD തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 26-09-2026

പരാമർശം:- പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ 30.07.2026-ലെ KFDHQ/6353/2026-CWW/WL4 നമ്പർ കത്ത്.

ഉത്തരവ്

സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും, പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്ന വിഷയം സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മ പരിപാടിയിലെ മുൻഗണന പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. പ്രസ്തുത ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ പരാമർശം കത്ത് പ്രകാരം സർക്കാരിൽ സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി.

2. സർക്കാർ ഈ വിഷയം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. സംസ്ഥാനത്തെ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, ചുവടെ ചേർക്കും പ്രകാരമുള്ള അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവാകുന്നു.

സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി

1.	ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി (Mob : 9947675080)
2.	ഡോ. എം.കെ. രഞ്ജിത്സിംഗ് ചെയർമാൻ എമെരിറ്റസ്, വൈൽഡ്ലൈഫ് ട്രസ്റ്റ് ഓഫ് ഇന്ത്യ, എഫ് 13, സെക്ടർ 8, നാഷണൽ കാപ്പിറ്റൽ റീജിയൻ (NCR), നോയിഡ - 201301 (Mob : 9868888456)
3.	ശ്രീ. മിഖായേൽ ഡോമിനിക് കാസിനോ ഹോട്ടൽ, വെല്ലിംഗ്ടൺ ഐലന്റ്, കൊച്ചി- 682003 (Mob : 9847034484)
4.	ഡോ. അരുൺ സക്കറിയ ജില്ലാ അനിമൽ ഹസ്ബൻഡറി ഓഫീസർ, കോഴിക്കോട് (Mob : 9947068500)

5.	ശ്രീ. ജോസ് ജേക്കബ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ, ഹോം ഗ്രോൺ നേഴ്സറി & ഫാംസ്, വിഴിക്കത്തോട് പി.ഒ. കാഞ്ഞിരപ്പള്ളി, കോട്ടയം 686518 (Mob :9746470310)
6.	ഡോ. ആനന്ദ് കുമാർ സീനിയർ സയന്റിസ്റ്റ്, നേച്ചർ കൺസർവേഷൻ ഫൗണ്ടേഷൻ, 1311, അമൃത, 12 മെയിൻ, വിജയനഗർ ഫസ്റ്റ് സ്റ്റേജ്, Near Kodava Samaj, മൈസൂർ - 570017 (Mob :9443683514)
7.	ശ്രീ. ബൈജു പോൾ മാത്യൂസ് പുതുശ്ശേരിൽ, കോട്ടകുന്ന്, സുൽത്താൻബത്തേരി, വയനാട്- 673592 (Mob :9946597767)

3. പ്രസ്തുത സമിതിയുടെ യോഗങ്ങൾ ചേരുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

4.സമിതിയുടെ പ്രവർത്തന രീതികൾ, ചുമതലകൾ, മറ്റ് പ്രവർത്തന ചെലവുൾപ്പടെയുള്ള വിഷയങ്ങളിൽ വ്യക്തമായ മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം ഉടൻ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

കെ ബിജു ഐ എ എസ്

സെക്രട്ടറി

ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്,
തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ്
വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ, തിരുവനന്തപുരം

സമിതി അംഗങ്ങൾ (ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ മുഖേന)

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ/ഓഡിറ്റ്), തിരുവനന്തപുരം

സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ

കേരള സർക്കാർ

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

ഫോൺ നമ്പർ : 0471 2518076.

ഇ-മെയിൽ : sod.for@kerala.gov.in

soforestd@gmail.com

30-09-2026, തിരുവനന്തപുരം

നമ്പർ.ഡി2/122/2026/വനം

സെക്രട്ടറി

ശ്രീ. ഐ.സി.ബാലകൃഷ്ണൻ

എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

1B നെയ്യാർ ബ്ലോക്ക്, ലെജിസ്ലേഷൻ ഹോം, പാളയം, തിരുവനന്തപുരം.

സർ,

വിഷയം: വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണത്തിനായി ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നത് - സംബന്ധിച്ച്

സൂചന: സ.ഉ. (സാധാ) നം. 401/2020/വനം തീയതി 20.09.2026

സൂചനയിലേക്ക് ശ്രദ്ധ ക്ഷണിക്കുന്നു. സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സംസ്ഥാനതല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സൂചന സർക്കാർ ഉത്തരവിന്റെ പകർപ്പ് അറിവിലേക്കായി ഇതോടൊപ്പം അയക്കുന്നു.

വിശ്വസ്തയോടെ,

ASEEM A

ജോയിന്റ് സെക്രട്ടറി

സെക്രട്ടറിയ്ക്കുവേണ്ടി

P. C. SABU

**Private Secretary to Minister for
Forests & Wild Life Protection
Skill Development
Kerala Academy For Skills Excellence
(KASE)
Government of Kerala**

**Room No. 129, 1st Floor
North Block
Government Secretariat
Thiruvananthapuram-695 001**

Date .....

PS/Min (F&WL)/1090/2026

06.10.2026

കുറിപ്പ്

മനുഷ്യ - വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുള്ള സംസ്ഥാന തല ഉപകേശക സമിതിയിലേക്ക് ചുവടെ ചേർത്തിട്ടുള്ളവരെ കൂടി ഉൾപ്പെടുത്താൻ ബഹു. മന്ത്രി നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള വിവരം അറിയിക്കുന്നു :

1. അഡ്വ. ശ്യാമ കുര്യക്കോസ്, 40/84, അച്ഛത്തം ,MKK നായർ റോഡ്, പാലാരിവട്ടം, എറണാകുളം - 682025, ഫോൺ: 9995620971
2. ചെറുവയൽ രാമൻ , കമ്മന, മാനന്തവാടി, വയനാട് - ഫോൺ: 8281556350

പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറി

സെക്രട്ടറി, വനം - വന്യജീവി വകുപ്പ് മന്ത്രി

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരളം സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, രൂപീകരിക്കപ്പെട്ട സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതിയിൽ കൂടുതൽ അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

G.O.(Rt)No.412/2026/F&WLD തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 07-10-2026

പരാമർശം:- സ.ഉ.(സാധാ)നം.401/2026/വനം തീയതി 26.09.2026

ഉത്തരവ്

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, പരാമർശം ഉത്തരവ് പ്രകാരം രൂപീകരിക്കപ്പെട്ട സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതിയിൽ ചുവടെ ചേർക്കുന്ന അംഗങ്ങളെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി സർക്കാർ ഉത്തരവാകുന്നു.

1.	അഡ്വ. ശ്യാമ കുര്യാക്കോസ്, 40/84, അച്യുതം, MKK നായർ റോഡ്, പാലാരിവട്ടം, എറണാകുളം-682025, ഫോൺ - 9995620971
2.	ശ്രീ.ചെറുവയൽ രാമൻ, കമ്മന, മാനന്തവാടി, വയനാട് ഫോൺ : 8281556350

പരാമർശം പ്രകാരമുള്ള ഉത്തരവ് മേൽ ഭേദഗതിയോടെ നിലനിൽക്കുന്നതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

K BIJU I A S

SECRETARY

ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്, തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ, തിരുവനന്തപുരം

സമിതി അംഗങ്ങൾ (ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ മുഖേന)

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ/ഓഡിറ്റ്), തിരുവനന്തപുരം

സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരളം സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(സാധാ) നം.401/2026/F&WLD തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 26-09-2026

പരാമർശം:- പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ 30.07.2026-ലെ KFDHQ/6353/2026-CWW/WL4 നമ്പർ കത്ത്.

ഉത്തരവ്

സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമവും ഫലപ്രദവുമാക്കുന്നതിനും, പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്ന വിഷയം സർക്കാരിന്റെ 100 ദിന കർമ്മ പരിപാടിയിലെ മുൻഗണന പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. പ്രസ്തുത ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രൊപ്പോസൽ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ പരാമർശം കത്ത് പ്രകാരം സർക്കാരിൽ സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി.

2. സർക്കാർ ഈ വിഷയം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. സംസ്ഥാനത്തെ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, ചുവടെ ചേർക്കും പ്രകാരമുള്ള അംഗങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവാകുന്നു.

സംസ്ഥാന തല ഉപദേശക സമിതി

1.	ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി (Mob : 9947675080)
2.	ഡോ. എം.കെ. രഞ്ജിത്സിംഗ് ചെയർമാൻ എമെരിറ്റസ്, വൈൽഡ്ലൈഫ് ട്രസ്റ്റ് ഓഫ് ഇന്ത്യ, എഫ് 13, സെക്ടർ 8, നാഷണൽ കാപ്പിറ്റൽ റീജിയൻ (NCR), നോയിഡ - 201301 (Mob : 9868888456)
3.	ശ്രീ. മിഖായേൽ ഡോമിനിക് കാസിനോ ഹോട്ടൽ, വെല്ലിംഗ്ടൺ ഐലന്റ്, കൊച്ചി- 682003 (Mob : 9847034484)
4.	ഡോ. അരുൺ സക്കറിയ ജില്ലാ അനിമൽ ഹസ്ബൻഡറി ഓഫീസർ, കോഴിക്കോട് (Mob : 9947068500)

5.	ശ്രീ. ജോസ് ജേക്കബ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ, ഹോം ഗ്രോൺ നേഴ്സറി & ഫാംസ്, വിഴിക്കത്തോട് പി.ഒ. കാഞ്ഞിരപ്പള്ളി, കോട്ടയം 686518 (Mob :9746470310)
6.	ഡോ. ആനന്ദ് കുമാർ സീനിയർ സയന്റിസ്റ്റ്, നേച്ചർ കൺസർവേഷൻ ഫൗണ്ടേഷൻ, 1311, അമൃത, 12 മെയിൻ, വിജയനഗർ ഫസ്റ്റ് സ്റ്റേജ്, Near Kodava Samaj, മൈസൂർ - 570017 (Mob :9443683514)
7.	ശ്രീ. ബൈജു പോൾ മാത്യൂസ് പുതുശ്ശേരിൽ, കോട്ടകുന്ന്, സുൽത്താൻബത്തേരി, വയനാട്- 673592 (Mob :9946597767)

3. പ്രസ്തുത സമിതിയുടെ യോഗങ്ങൾ ചേരുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

4.സമിതിയുടെ പ്രവർത്തന രീതികൾ, ചുമതലകൾ, മറ്റ് പ്രവർത്തന ചെലവുൾപ്പടെയുള്ള വിഷയങ്ങളിൽ വ്യക്തമായ മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം ഉടൻ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

കെ ബിജു ഐ എ എസ്

സെക്രട്ടറി

ശ്രീ. ഐ.സി. ബാലകൃഷ്ണൻ എം.എൽ.എ., സുൽത്താൻബത്തേരി

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്,
തിരുവനന്തപുരം

പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ്
വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ, തിരുവനന്തപുരം

സമിതി അംഗങ്ങൾ (ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ മുഖേന)

പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (എ&ഇ/ഓഡിറ്റ്), തിരുവനന്തപുരം

സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ